

Hükmetmek ve Gelir Üzerine – Margeret Levi

Recep Yücedođru¹

İsmail Akçaođlu²

BOOK REVIEW

Kitap İncelemesi

MAKALE BİLGİSİ

Gönderme: 09.07.2021

Düzeltilme : 28.11.2021

Kabul : 09.12.2021

Yayın : 29.06.2022

iThenticate benzerlik oranı: %1

JEL Kodu:

H20, H40, H60

Anahtar Kelimeler:

Margaret Levi, Of Rule And Revenue, Gönüllü Uyum, Yırtıcı Kural Teorisi

Ö Z

Bu çalışma vergi politikası alanının kült eserlerden biri olarak değerlendirebilecek Hükmetmek ve Gelir Üzerine (Of Rule and Revenue) adlı eseri Türk literatürü içerisinde kritik ederek Türk maliye yazınına kazandırmayı hedeflemektedir. Levi, Hükmetmek ve Gelir Üzerine adlı eserinde gelir politikalarını yöneticilerin “Yırtıcı Kural Teorisi” ile açıklanmaya çalışmaktadır. Yöneticilerin kişisel arzularını yerine getirmek için daha fazla gelir elde etmeye çalıştıklarını ileri süren yırtıcı kural teorisi bu durumun bazı sınırları olduğunu ve yöneticilerin diledikleri gibi hareket edemeyeceğini de eklemektedir. Ayrıca Levi, yönetici davranışları ile yönetilenler arasında uyum olduğunu ifade etmekte, bunu gönüllü uyum olarak tanımlamaktadır.

Levi'nin teorik yaklaşımı nihayetinde yapısal bağlamın, kurumsal kısıtlamaların ve rasyonel, stratejik davranışın rolünü vurgulamayı amaçlamakta, hem klasik Marksizm'den hem de Douglass North'un yeni kurumsal ekonomisinden etkilenmektedir. Ayrıca kurumsal aktörlerin, sosyal aktörlerin çıkarlarından farklı çıkarlara sahip olduğunu ortaya atarak devlet merkezli yaklaşımlardan da esinlenmektedir. Levi'nin bu çalışmasıyla yönetilenler ve yöneticiler arasındaki uyumluluk, yönetenlerin davranışlarındaki politik amaç ve gelir üretim politikalarındaki yaklaşımların etkisi inceleme konusu haline gelmiştir.

Çalışmada önce Levi'nin, eseri tanıtılmış ve eserin içindeki teoriler olan yağmacı yönetim teorisi, gelir maksimizasyonu ve gönüllü uyum açıklanmıştır. Çalışma daha sonra esere yayınlandığı dönem ve sonrasında yapılan eleştirileri yer vermiştir.

Citation: Yücedoğru, R. & Akçaoğlu, İ. (2022). “Hükmetmek ve Gelir Üzerine – Margeret Levi”, *International Journal of Public Finance*, 7(1), 263-272. <https://doi.org/10.30927/ijpf.968020>

¹ Assoc. Prof. PhD., Zonguldak Bülent Ecevit University, Department of Public Finance, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4798-9576>, recep.yucedogru@beun.edu.tr

² Master Student, Zonguldak Bülent Ecevit University, Social Sciences Institute, Department of Public Finance, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2976-8702>, i.akcaoglu@outlook.com

Of Rule and Revenue – Margeret Levi

ARTICLE INFO

Submitted : 09.07.2021

Revised : 28.11.2021

Accepted : 09.12.2021

Available : 29.06.2022

iThenticate similarity
score: 1%

JEL Codes:

H20, H40, H60

Keywords:

Margaret Levi, Of Rule
And Revenue, Tax
Compliance, The
theory of Predatory
Rule

ABSTRACT

The study aims to criticize the work of Rule and Revenue (Of Rule and Revenue), which can be considered as one of the cult works in the field of tax policy, and to bring it into Turkish public finance literature. Levi tries to explain income policies with the "The theory of Predatory Rule" This work argues that managers try to earn more income to fulfill their personal desires.. However, it adds that managers have their own limitations. Levi expresses the harmony between managerial behavior and the governed, defines voluntary compliance.

Levi's theoretical approach ultimately emphasizes the role of structural context, institutional constraints, and rational, strategic behavior. It seeks to dominate and is influenced by both classical Marxism and the new institutional economics of Douglass North. It also draws inspiration from state-centered approaches, suggesting that legal entities have different interests people. With this study of Levi, discusses compatibility between the governed and the rulers. Seh also explains the political purpose in the behavior of the rulers and the effect of the approaches in the income generation policies have become the subject of examination.

The aim of our study is to introduce the content of Margaret Levi's work "On Ruling and Income", to express the criticisms. It also aims to introduce/remind the study to the Turkish public finance literature by stating the new discussion topics that emerged with this study by Levi.

1. Giriş

Vergi ödeme davranışı sosyal bilimlere konu olan en karmaşık olgulardan biridir. Ancak ekonomi ve hukuk alanlarında karşılaşılan detaylı literatürün vergi özelinde karşımıza çıktığını söylemek mümkün değildir. Yine de vergi hukuku ve vergi teorisi literatürlerinin eski ve kapsamlı olması, özellikle de literatürün kendi içinde temel eserlere sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Ancak, bazı temel vergi hukuku ve vergi teorisi kaynaklarının Türk literatürü içerisinde gereğince tanınmadığını ve bu sebeple de uluslararası literatürden farklılaştığını söyleyebiliriz. Buna ek olarak, vergi literatürü içerisinde kitap kritiklerinin akademik dergilerde neredeyse hiç yer almaması bazı temel kaynakların genç araştırmacılara tanıtılmasını güçleştirmekle beraber yeni kitapların da Türkçe literatüre kazandırılmasını geciktirmektedir. Belirtilen eksik göz önüne alınarak, International Journal of Public Finance'ın da vergi literatürüne getirdiği yeni soluktan da faydalanmak ümidiyle, yayınlandığı dönemden bu yana vergi literatürü içerisinde önemli bir etki bırakan Margaret Levi³'nin Hükmetmek ve Gelir

³ Margaret Levi; Davranış Bilimlerinde Sara Miller McCune İleri Araştırma Merkezi'nin (CASBS) direktörü, Siyaset Bilimi Profesörü ve Stanford Üniversitesi Woods Enstitüsü Kıdemli Üyesidir. 2009-13 Sidney Üniversitesi Birleşik Devletler Çalışmaları Merkezi Siyaset Kürsüsü'nü yönetmiştir. Washington Üniversitesi'nde CHAOS (Kuruluşların ve Devletlerin Karşılaştırmalı Tarihsel Analizi) Merkezi'nin direktörlüğünü ve daha öncesinde de Harry Bridges İşçi Çalışmaları Merkezi Direktörlüğü ve Başkanlığı

Üzerine (Of Rule and Revenue) adlı 1988 tarihli kitabını tartışmak amacıyla bu kitap eleştirisi yazılmıştır.

Hükümet edenlerin ve dolayısıyla devletin bütçe kısıtını (gelir kısıtını) aşmada kullanabileceği yöntemleri vergi felsefesi ve vergilendirme yetkisi çerçevesinde tartışan kapsamlı bir eser olan Hükmetmek ve Gelir Üzerine, hükmedenlerin gelir üretmede kullandıkları yöntemleri tartışarak bu konudaki teorileri okuyucuyla buluşturan eserlerin başında gelmektedir. Özellikle araştırmanın ikinci bölümde değinilen ‘Yağmacı Yönetim Teorisi (The Theory of Predatory Rule)’, Gelir üretimi (revenue generation) maksimizasyonu ve gönüllü uyum (compliance) kavramı kapsamlı bir biçimde açıklanmış ve bu kavramlar halen günümüz literatüründe sıklıkla tartışılmaktadır.

Bu çalışmada öncelikle Margeret Levi ve Hükmetmek ve Gelir Üzerine adlı kitabı genel hatlarıyla tanıtılacaktır. Daha sonra kitapta bahsedilen temel teoriler açıklanacak ve kitaba getirilen eleştirilerden bahsedilerek çalışma sonlandırılacaktır.

2. Margeret Levi ve Hükmetmek ve Gelir Üzerine

Levi⁴, Hükmetmek ve Gelir Üzerine (University of California Press, 1988) dahil olmak üzere altı kitabın ve çok sayıda makalenin yazarı olan bir siyasal iktisat profesörüdür. Çalışmalarında yöneticilerin ve elde ettikleri güç ile kişisel gelirlerinin arasındaki ilişkiyi nasıl yönettiklerine genel olarak odaklanmıştır. Özellikle yöneticilerin maddi çıkarların ötesinde hareket etme istekliliğini nasıl tetiklediğini temel araştırma konusu edinmiştir (Interest of Others, Princeton; 2013). Bunun yanında Levi, insanların yöneticilerinin meşru olduğuna inanmalarını sağlayan etkenleri ve bu inançların kanuna uyum, yönetime rıza gösterilmesi ve hukukun üstünlüğü konusundaki sonuçlarını açısından tartışmaktadır. Araştırmaları, devlet yönetiminin verdiği kararların kalitesinin nasıl iyileştirilebileceğine ve daha iyi bir siyasal ekonomik çerçevenin nasıl oluşturulacağına odaklanmaktadır. Levi, devletin varlığının "yönetilmek için gönüllü bir rızaya" dayandığını ileri sürer. Özellikle de vergi ödeme, askerlik hizmeti için askere alınma ve popüler olmayan yasalara bile uyma istekliliğini çalışmalarına konu edinmiştir.

Hükmetmek ve Gelir Üzerine, devletin ve yöneticilerin gelir üretimi, özellikle de vergilendirme süreci içerisindeki konumunu ve rollerini bir sonraki bölümde detaylıca açıklanacak olan ‘Yağmacı Yönetim Teorisi’ ile analiz etmektedir. Levi’ye göre

yapmıştır. Levi, karşılaştırmalı siyaset alanında, vatandaşların neden devlet zorlamasını kabul ettiğine dair anlayışının temellerini teorik ve tarihsel açıdan analiz ettiği çalışması ile 2019 yılında siyaset bilimi alanının en prestijli ödülü olarak var sayılan Johan Skytte Ödülü'nü kazanmıştır. Halen Stanford Üniversitesinde görev yapmaktadır (Detaylı biyografi için bkz : <https://profiles.stanford.edu/margaret-levi?tab=bio>).

⁴ Margeret LEVI'nin detaylı profili için bkz. (<https://politicalscience.stanford.edu/people/margaret-levi>)

hükmedenler, göreceli pazarlık güçlerinin, işlem maliyetlerinin ve indirim oranlarının kısıtlamalarına tabi olarak devletin gelirini maksimize etmek istemektedir.

Çalışmada ayrıca devlet gelir üretiminin tarihi, devletin kuramının temeli olarak ele alınmaktadır. Uzmanlaşma ve işbölümü arttıkça, devlet öncesi zamanda yalnızca özel malların olduğu veya kamusal malın bulunmadığı durumlarda, kamusal mala olan ihtiyaçla devletin tanımlandığını açıklar. Devlet tarafından sağlanan mal ve hizmetlerin üretiminde ölçek ekonomilerinin getirilmesi, devletin kamu malını kolektif olarak üretme yeteneğini artırmaktadır. İnsan gücü ve doğal kaynakların devlet koordinasyonu sayesinde kamusal mal üretim kapasitesini daha da artırdığını ileri sürmüştür. Elbette artan kamusal mal ihtiyacı ve devletin bunu üretebilir olması da devlete daha bağımlı hale gelmesine sebebiyet vererek daha etkin bir gelir üretim sistemine yani vergi sistemine ihtiyacı artırmaktadır.

Levi, devleti yönetenlerin her zaman daha fazla gelir elde etmek istediklerini savunmaktadır. Fakat bunun yapılmasının önünde üç kısıt görür; bunlar, üretim içerisindeki diğer aktörler (maddi kaynakların yönetilenler ve yönetenler arasındaki dağılımı), devletin sosyal devlet gerekliliği için yerine getirmesi gereken işlemler ve devletin bu işlemlerdeki mali politikalarının zamansal değişimidir. Buna ek olarak devlet, yüzyıllar boyunca işlev ve organizasyon açısından sayısız dönüşüm geçirmiş karmaşık bir kurumdur. Yasal düzenlemelerin amacı, zaman ve yere göre değişime uğramaktadır; yani bu kısıtlamalar çalışmada da görüleceği üzere zamana ve mekana göre değişmektedir.

Levi'nin en önemli analizlerinden biri 'gönüllü uyum' kavramı üzerinedir. Vatandaşların vergi ödemeyi istememesi veya verginin oranıyla ilgili yasal düzenlemelerle ilgili süreçlerdeki davranışlarını anlamlandırmayı kolaylaştıran bir kavram olarak görmektedir. Ayrıca literatürde vergi uyumunun devletle mükellef arasındaki ilişkide (pazarlık ilişkisi – bargaining), mükellefin memnun ve vergisinin karşılığını ne kadar aldığıyla ilişkili olduğundan da ilk bahsedenlerden biridir. Bu noktadan günümüz vergi idarelerinde değişen hizmet standartlarında mükellefleri vergi idaresinin müşterileri olarak tanımlayan "mükellef-müşteri" ayrımının da literatürde Levi ile tartışılmaya başlandığı söylenebilir.

Levi'nin 'gönüllü uyum' tanımı, uyumu bir değişken olarak kabul etmektedir. Bu tür bir uyum, ilk etapta zorlamaya bağlı değildir; isteğe bağlıdır. 'Gönüllü', stratejik hesaplama ve adalet normlarının bir kombinasyonunu ifade eder: Vergi mükellefleri, ödedikleri parayı aldıklarını düşündükleri ve başkalarının da kendi paylarını ödediği sürece buna uymaktadırlar. Yöneticiler, vergileri mal ve hizmetleri üretim kapasitelerinin limiti olarak göstererek ve vergi mükelleflerinin güvenini artırarak uyumu yaratmaya ve sürdürmeye çalışırlar. Bu kavramsallaştırmanın doğasında var olan karşılıklılık, Levi'nin gelir politikasına ve genel olarak devlete sözleşmeye dayalı

yaklaşımıyla tutarlıdır. Gelir politikaları, hükümdarlar ve seçmenler arasındaki pazarlığın sonuçlarıdır.

Vergi uyumunun algılanışındaki değişiklikler, "vergi sözleşmesi"nin doksanlı yıllardan itibaren literatürde yeniden müzakere edilmesine zemin hazırlamıştır. Levi, ayrıca vergilendirmede kanunlara ve hükümete itaati ve vergilendirme yoluyla gelir üretimini Rönesans dönemi İngiltere ve Fransa'sında, 18. yy İngiltere'sinde ve İngiliz hakimiyeti altındaki Avustralya'da ayrı ayrı analiz etmiştir. Bahsedilen analizinden şu sonucu çıkarır: Bir parlamentonun varlığı, seçmenler ve yöneticiler arasındaki alışverişi kolaylaştırarak fiilen etkin vergilendirmeyi kolaylaştırır. İngiliz hükümdarları, seçmenleri karşısında Fransızlara göre daha zayıfken, müzakere maliyetleri Parlamentonun varlığıyla azalmış; aynı zamanda uyum olasılığı da artmıştır. Sonuç olarak "İngiliz hükümdarları (...) Fransız hükümdarlarından daha etkili ve verimli bir şekilde yönetebildiler" kanaatine varmıştır (Stanton, 1990: 431).

Yani devletin meşruluğunun en önemli kaynaklarından biri vatandaşların vergilendirmeye olan gönüllü uyumuna dayanmaktadır (Bird, 2006: 283). Bu açıdan bakıldığında Levi'nin demokrasi ve vergilendirme ilişkisine literatürde ilk kapsamlı katkısı verenlerden olduğu söylenebilir.

2.1. Yağmacı Yönetim Teorisi

Levi'ye göre devletin gelir üretimindeki gelişimi; devletin kökenleri ve büyümesi yönünde belirleyici bir temeldir. Yağmacı Yönetim Teorisi'ni tanımlayacak olursak; yöneticilerin kısa vadeli sömürüyü uzun vadeli siyasi istikrarla rasyonel bir şekilde dengelemesidir. Bu kavram içerisindeki iki temel nokta yağmalama ve fedakârlıktır. Yönetici olmak, önce ortak bir düşman veya sorunla karşı karşıya olan bir grup bireyi koordine etmeyi gerektirir, ancak kural, nihai olarak egemen gruba üye olmayı kabul eden bireylerin katılımını sağlamak için gerekli kaynakların kontrolüne dayanır. Başarılı yöneticiler, grubu koruyabilen, muhalefet üzerindeki görece hakimiyetini idare altında tutabilen ve rakiplerini engellemek için yeterli zorlayıcı gücü inşa edebilenlerdir (Levi 1980; 46).

Levi "Yağma" kavramını ele alırken politika yapımcılar da dahil olmak üzere, politikayı oluşturan tüm aktörlerin rasyonel ve çıkarıcı olduğunu belirtmektedir. Bununla, önerilen eylemlerin maliyetlerini ve faydalarını hesapladıklarını ve sabit tercihleriyle en tutarlı eylem planını seçtiklerini dile getirmektedir. Ayrıca devleti oluşturan aktörlerin kurumsal güçten türeyen ve desteklenen kendi çıkarlarına sahip aktörler olduğunu belirtmektedir. Bu açıdan Levi'nin yaklaşımının klasik iktisat teorisine yakın olduğunu söyleyebiliriz.

Yöneticilerin yukarıda bahsedilen tavrını "Yağmacı" olarak tanımlamasının sebebi ise yöneticilerin, halktan olabildiğince çok gelir elde etmeye çalışmalarıdır.

Yöneticiler, fonları, kendi çıkarlarını arttırmak veya kişisel güçlerini geliştirmek ve sosyal veya kişisel amaçları desteklemek için kullanabilirler. Yöneticiler teşvik etmek istedikleri ideolojik amaçlara sahip olabilirler. Yöneticilerin amacı ne olursa olsun gelire ihtiyaç duyarlar. Yöneticiler, kişisel ve sosyal amaçlarına devlet ve onun gelirleri aracılığıyla ulaşır. Bu açıdan yöneticilerin yağmacı davranışı, pragmatik bir davranıştır ve tarihsel olarak da devletlerin tarihinde sürekli olarak görülmüştür. Günümüz politika yapıcılarını için de benzer bir durum söz konusudur. Levi, yönetici pragmatistliğinin bu noktadan anlaşılabilir olduğundan bahsetmiştir.

Yukarıdaki görüşlerle beraber Levi, yağma ve sömürü kavramlarını ayırmıştır ve her yöneticinin yağmacı olduğunu fakat sömürücü olmadığını ifade etmiştir. Yağmacı eylem, geliri en üst düzeye çıkarmak için artılarını ve eksilerini hesaplamaya dayanan bir politika seçimini ifade eder. Bir tanıma göre sömürü, artı emeğin elde edilmesini ifade eder; sömürülen birey, tükettiği malları üretmek için gerekenden daha fazla saat çalışır. Bir başka tanımda, sömürü varlıklara eşit olmayan erişimi ifade eder. Her iki tanımda da, devletin mülkiyet haklarını manipüle etme ve bunları uygulama gücü, sömürünün temelini oluşturur. Devletin liderleri olarak yöneticiler, doğrudan mülkiyet hakkını istismar edebilir, başkalarının istismar etme yeteneğini koruyabilir veya sömürüyü önlemeyi tercih edebilirler.

2.2. Gelir Maksimizasyonu

Levi'ye göre yöneticiler, gelir maksimize edici olmaları anlamında da yağmacıdırlar. Bununla birlikte yöneticiler devletin örgütlenmesini öncelikli olarak kontrol eden ve bundan yararlanan kişiler olmaları nedeniyle baskı ve çıkar grupları lehine hareket etmeyi daha pragmatik bulabilirler. Levi, yöneticilerin vergi sistemlerine ilişkin tercihlerinin, tahsilatın organizasyonu, mükellef yapısı, tahsilat yeri ve zamanına bağlı olduğunu söylemiştir.

Gelir üretim politikalarında değişikliğe üç normun sebep olduğu belirtilmiştir; bunlar pazarlık gücü, idari işlemlerdeki maliyet ve indirim oranlarıdır. Bu normları ele alırken ortaya koyduğu değişkenler ise üretim gücü (ekonomik yapı), uluslararası politika ve hükümet şeklidir. Levi, bir devletin gelir elde etme ve toplama kuralları ve usullerini "Mali Anayasasının" içerdiğini ifade etmekte, bu hipotezini ortaya koyarken Rönesans dönemi İngiltere ve Fransa'sında, 18. yy İngiltere'sinde ve İngiliz hakimiyeti altındaki Avustralya'dan derlediği vakaları (bölüm 4-7) dayanak almaktadır. Levi, ek olarak, mali anayasanın gücü ve uygulanabilirliğinin adil bir gelir üretim politikası için zorunlu olduğundan da bahsetmiştir.

Gelir politikasının oluşturulmasında ilk adım, genellikle, potansiyel vergi mükellefleri ile geniş tabanlı bir mutabakatın aranmasıdır. Eski Roma'daki tarım vergisi yapısı, Fransa ve İngiltere'deki ulusal vergi sistemleri, İngiltere'deki gelir vergisi ve

Avustralya'daki tekdüze gelir vergisi, bu tür olayların örnekleridir (Levi 1980; 40). Bahsedilen her vaka, tarihsel anlamında ciddi dönüm noktaları içerisinden alınmıştır. Dahası, her durum, toplumun farklı bir ekonomik örgütlenmesinden veya Marksist terminolojide ayırt edilebilir bir üretim tarzından ya da bir üretim tarzındaki aşamadan alınmıştır. Tüm bu vakalar, Batı toplumlarından olsa da, çeşitli kültürleri, normları ve kurumları ifade etmektedir. Bunun sonucu olarak elde edilen verilerin genelleşmesi veya reddi daha kolay bir hal almaktadır.

Her vaka, gelir üretiminin ayrı bir temel sorununu ortaya koymakta, teorinin farklı bir normunu öne çıkarmaktadır. Levi'nin diğer teorileriyle ilgili metod analizi şöyledir; rasyonel seçim mikro düzeyde başlar ve makroya doğru inşa edilir. Marksizm ve diğer yapısalılık biçimleri makro düzeyde başlar ve mikroya geçer. Bununla birlikte, yapısalılık mikro temelleri dışlama eğilimindedir, oysa rasyonel seçim analizi, kurumların ve diğer makro düzeyli fenomenlerin modelin kendisine dahil edilmesini gerektirir. Bu nedenle, kural ve gelirden inşa ettiği rasyonel seçim modeli, Marksist teorinin en azından bazı versiyonlarıyla tutarlı olduğunu iddia eder (Levi 1980; 203). Vakalar, ticaretten elde edilen kazançları yakalamak için gelişen devlet yapılarının bir resmini oluşturur. Eyaletteki dönüşümler, mal ve hizmetlerin görece fiyatlarındaki değişikliklerle ve uzmanlaşma ve iş bölümündeki değişikliklerle ilişkili olma eğilimindedir. Vakalar, yöneticilerin hem kamu tarafından talep edilen mal ve hizmetleri tedarik etmelerine hem de süreçten yararlanmalarına olanak tanıyan vergilendirme ve diğer devlet yapılarını kurma konusunda nasıl hareket ettikleri hakkında fikir vermektedir.

2.3. Gönüllü Uyum Kavramı

Levi'ye göre bir toplum içinde gönüllü uyumun yüksek oranda ve daimi olarak var olma ihtimali düşüktür. Gönüllü uyum azaldığında, yeniden kurulması son derece zordur. Yeniden kurulması çoğu zaman olağanüstü bir olayı (savaş, devrim veya kriz dönemleri gibi) gerektirir. Levi, vatandaşların başkalarının uymadığını ve devletin vaat edilen malları teslim etmediğini algıladıklarında daha az uyum göstereceklerini ifade etmektedir (Levi, 1980;68). İktidar grubunun zaferi, üyelerinin dış rakiplerle ya da birbirleriyle sorunlarının sona erdiğini göstermez. Gruplar zaman içinde istikrarsızdır ve üyeler, farklı ve çatışan bireyler olarak orijinal statülerine dönme eğilimindedir. Çoğu yönetici, bir grubu bir arada tutmak için hatırı sayılır bir enerji harcamak zorundadır. Genellikle, karşılıklı destek sözleşmesine yeniden bağlılık uyandıracak yeni sorunlara ve tehditlere dikkat çekmeleri gerekir. Yöneticilerin, genellikle bu amaçla savaşları manipüle ettiklerini tarihsel olaylar çerçevesinde tespit eder (Levi 1980; 45).

Levi, gönüllü uyumun İngiltere'de Fransa'ya göre gelişiminin daha kolay olmasını güçlü bir temsilciler kurumunun varlığına dayandırmıştır. Parlamento ile

toplum sözleşmesinin kolaylaşması, vergi verme gücünü arttırmış ve maliyeti daha düşük hale getirmiştir. Aksine Fransa'daki güçlü monarşinin varlığı ise vergi verme gücünün gelişimini sağlamamıştır (Levi 1980;97-98).

Klasik uyum sorunu, bir vergilendirme kavramıdır ve Levi'nin bunu gönüllü ve zorlayıcı vergi ödemesi arasında bir geçiş olarak tanımlar. Bir toplumdaki çoğu insan, paylaşılan katkı ve adalet değerleri aracılığıyla, kamu yararına inanır. Mükellefler, "Sosyal bir ücret istiyorum. Kendi ücretini ödediğini görebilirim, sosyal bir ücreti finanse etmek için vergilerimi ödemekten mutluluk duyarım" diyebilirler. Ancak yaptırım, itaatsiz azınlığın cezalandırılmasını ve hukuki güvenliğin sağlanması, uyumun sürekliliği için gereklidir. Çoğu insan, çoğu insanın itaat ettiğinden emin olduğunda genellikle gönüllü olarak vergi kanunlarına uymayı tercih eder ve çok azı yaptırımla karşı karşıya kalır. Bu bağlamda Levi'ye göre Hobbes'çu sosyal sözleşme teorisi, bir zorlayıcı itaattir. Hobbes'çu teorinin temelinde eğer bir zorlayıcılık olmazsa bireylerin vergi ödemelerine uymayacağı düşüncesi vardır. Gönüllü uyum kavramının temelinde gönüllük vardır; yani yasal düzenlemelere gönüllü uymaktır. Levi, bunu ekonomik olarak gelişmiş toplumları mümkün kılan ve vergiye uyum sorununa çözüm olarak görmektedir ki Levi'den sonra literatürün gönüllü uyumu bahsedilen çerçevede açıklayıp daha çok tartıştığını görmekteyiz.

3. Esere Getirilen Eleştiriler

Levi'nin eseri literatürde eleştirilerin muhatabı da olmuştur. Örneğin John Markoff (1989; 221-222)'a göre bu çalışma objektif değildir; çalışmanın tezine konu olan vakaların yanıltıcı olabileceğini, zira bu vakaların teze dayanak oluşturması için özel olarak seçildiğini ileri sürmektedir.

Dreyzk (1990;309-310), Levi'nin teorisini gelir yaratmaya farklı ve olası bir bakış olarak değerlendirmesine rağmen mevcut vakaların değerlendirilmesi için yapılan yorumlamaların daha spesifik olması gerektiğini ifade etmiştir.

Fairfield (2010: 297).a göre Levi, gelir sistemlerinin kökenlerini ve yapısını açıklamak için pazarlık gücünü anahtar nedensel faktörlerden biri olarak varsaymaktadır. Toplumsal aktörlerin pazarlık gücünü zorlayıcı, ekonomik ve politik sebeplere bağlamaktadır. Yine de, incelediği vakalar arasında gözlenecek somut bir dizi faktörü tanımlamadan, bu kaynakları çok genel bir düzeyde tartışmaktadır.

Zira Levi kendi eserini batı merkezci olmakla eleştirmiş ve açıkladığı teorilerin diğer bazı toplum ve medeniyetlerde farklı dinamikler altında değiştirmeye muhtaç olabileceğinden bahsetmiştir.

4. Sonuç

Levi'nin çalışması özellikle vergi politikası alanında günümüzde de en temel eserlerden biri olarak kabul edilmektedir. Türkçe literatür içinde genellikle ikincil kaynaklar üzerinden nakil yoluyla tanıtılsa da yayınlanmasının üzerinden neredeyse üç asır geçen kitabın günümüz vergi uyumu literatüründeki yeri halen önemlidir. Levi, bu çalışmasıyla devletin kurumsal değişimini vergi politikalarıyla açıklamaya çalışmaktadır. Rasyonel seçim yaklaşımıyla davranışsal bir yapı içine ele aldığı gelir üretimi kavramını, kurum ve insan eylemlerinin sonuçları olduğunu kabul eder. Rasyonel seçimin amacı, bireylerin belirli bir çerçeve içinde birbirleriyle etkileşim kurma ve birbirlerini etkileme yollarını açıklamada yatsa da, nihai amaç, uzun vadeli politika değişiminin dinamiklerini ortaya koymaktır.

Levi, insan davranışı hakkında basit ve kabul edilebilir bir varsayım ile gelir üretimine yöneticilerin yaklaşımını açıklamaya çalışmıştır. Kısaca fayda maksimizasyonu: klasik iktisadın temel varsayımlarına referans ile bireylerin düşündükleri çeşitli eylemlerin maliyetlerini ve faydalarını hesapladıklarını ve ardından sabit tercihleriyle en tutarlı alternatifi seçtiklerini ileri sürerek başlar. Daha sonra yöneticilerin, davranışlarında belirleyici kısıtlamalara tabi olarak devletin geliri maksimize ettiklerini ifade eder. Bu varsayım altında neredeyse hepsi istemeseler de istemeseler de yağmacıdır ve bahsedilen kısıtlar dahilinde bunu yaparlar. Bazen gelirlerdeki artışlarla bazen de harcamalardaki ve acente maliyetlerindeki azalmalar yoluyla gelirleri maksimize ederler. Bazen vergileri artırırlar; bazen indirirler. Gelir olarak ne kadar, kimden ve ne toplayabilecekleri oldukça kısıtlı bir tercih alanıdır ve bu tercih zamana ve yere göre değişir. Her zaman ve her yerde temel kısıtlamalar, politik-ekonomiktir. Politik-Ekonomik kaynakların politik yönetimine dayanırlar (Levi 1980; 184). Bu yaklaşımla Levi'nin vergi politikasını, politika ile tekrar buluşturan yazar olduğu söylenebilir.

Levi, çalışmasında incelemiş olduğu vakalar ve değerlendirmeler yönünden çeşitli eleştirilere maruz kalmışsa da odaklandığı vergilendirme ve devletin gelişimindeki gelir üretimi kavramına tarihsel ve sistematik bir yapıyla incelemektedir.

Etik Kurul Onayı: Etik kurul belgesi gerektiren bir çalışma değildir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları:

[Recep Yücedoğru](#) - Fikir ve Amaç, Yöntem, Veri Analizi ve Tartışma, Yazım ve Format, Son Onay ve Sorumluluk, Genel Katkı Düzeyi - % 50.

[İsmail Akçaoğlu](#) - Planlama ve Tasarım, Yöntem, Veri Toplama, Literatür ve Atıf, Son Onay ve Sorumluluk, Genel Katkı Düzeyi - % 50.

Çıkar Çatışması: Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Kaynakça

- Bird, R. M., Martinez-Vazquez, J., & Torgler, B., (2006). "Societal Institutions and Tax Effort in Developing Countries", *The Challenges of Tax Reform in A Global Economy*, 283–338.
- Dryzek, J., (1990). "Of Rule And Revenue: Book Review", *The Journal of Politics*, 52(1), 1990.
- Fairfield, T., (2010). "The Politics Of Revenue-Raising Tax Reform in Latin America", Doctoral dissertation, UC Berkeley.
- Levi, M., (1988). *Of Rule and Revenue*, Univ of California Press.
- Markoff, J., (1989). "Of Rule and Revenue: Book Review", *American Journal of Sociology*, 95(1), 1989.
- Morgan, K. J. Prasad, M., (2009). "The Origins Of Tax Systems: A French-American Comparison", *American Journal of Sociology*, 114(5), 1350–1394.
- Stanton, K. (1990). Levi, Margaret. Of Rule and Revenue. Ethics. The University of Chicago, Ocak, 1990.
- Margeret Levi Profili, <https://profiles.stanford.edu/margaret-levi?tab=bio> (20.01.2021).